

Överflödiga på landsbygden

Jag blev tillfrågad att skriva något till årsmötet i VFSN-Göteborg, vilket alltid känns kul att göra, men särskilt den här gången, eftersom jag ska flytta tillbaka med en nicaraguansk sambo, vilket kommer att förena mig med flera andra medlemmar i VFSN-Göteborg.

Jag hoppas att det ska gå smidigt att emigrera för honom, men fortfarande har vi inte fått svar från Migrationsverket. De är svårt för latinamerikaner, i synnerhet efter den 11 september 2001, att resa över statsgränserna och särskilt att komma in i USA.

För att ge ett exempel härifrån, en chilenska som bott i Sverige 15 år med permanent uppehållstillstånd och var anställd som volontär i Nicaragua, förvägrades transitvisa till USA när hon skulle åka till Sverige för att föda barn. När hon till slut fick visum för att enbart byta plan i Miami hade Migrationsverket i stället seglat upp som en ny hotbild: emigranter som arbetar mer än två år utanför Sverige förlorar uppehållstillståndet. Det spelade ingen roll att hon kommit till landet som liten och att resten av familjen bor i Sverige. Hennes volontärorganisation ingrep och tog på sig skulden för att de inte kände till den här regeln. Till slut fick hon dock återvända och födde en dotter. Sedan en tid tillbaka bor också den nicaraguanska pappan i Sverige.

I januari skrev den nicaraguanska regeringen på CAFTA-avtalet med USA, som innebär att handeln med varor och tjänster i

framtiden ska förbilligas genom att tullar, kvoter och andra hinder ska tas bort. CAFTA medför också långtgående förändringar av både service och den offentliga sektorn, vilka ska öppnas upp för internationell konkurrens. Till exempel avskaffande av statligt monopol på energi- och vattenförsörjningen, för att i stället tillåta privatisering och konkurrens.

Omfattande kritik

Här i Nicaragua är kritiken omfattande mot avtalet, för många fruktar att subventionerade amerikanska jordbruksprodukter kommer att leda till massiv utslagning av små och medelstora lantbrukare. Det internationella storkapitalet (läs amerikanska), tillsammans med en liten och inflytelserik kapitalägarklass i Nicaragua, har en vision för landet som skulle komma mycket få människor till del om den

genomfördes. Det är en av anledningarna till varför regeringen inte gett mycket publicitet åt CAFTA-förhandlingarna. Avtalet är inte ännu ratificerat av parlamentet, vilket ger visst hopp för framtiden.

Rätten för människor att, precis som varorna, fritt röra sig över gränserna förblir begränsad, eller till och med försämrad med CAFTA.

Sedan Sovjetunionens upplösning i början av 1990-talet, den statsfinansiella kraschen i många utvecklingsländer och Thatcher-Reaganerans genomförande av nyliberalismen har migrationen i Latinamerika vänt, från att ha varit en stor mottagare av immigranter till att bli en utvandarkontinent. Till exempel finns i dag 32 miljoner *hispanos* i USA. Korrupta regimer, minskat internationellt bistånd och en ekonomisk omstruktureringprocess, öppnandet av marknader, privatiseringar med mera, har medfört att miljontals latinamerikaner har tvingats att lämna landsbygden eller också det egna landet.

Samma kapitalistiska logik skedde i Europa för mer än 100 år sedan och utvägen för många blev emigration till framför allt USA. Exempelvis en tredjedel av Norges befolkning utvandrade. Den europeiska massutflykten avstannade tvärt i samband med den stora depressionen med start 1929. Däremot fortsatte dock spanjorer och italienare att migrera till Latinamerika ända fram till 1970-talet.

Viktigaste inkomstkällan

Emigrerade *hispanos* fyller i dag en omistlig roll för sina hemländers ekonomier, så till exempel står de pengar som nicaraguaner skickar hem för hela 35 procent av landets utländska valuta, en viktigare inkomstkälla än det internationella biståndet.

Många upplever emigration som den enda möjligheten att leva ett värdigt liv och man är beredd att trotsa många faror för att få del av rikedomen i de mest utvecklade länderna. Årligen dör 2 000 människor i Arizonas öken, som vetter mot Mexiko, när de olagligt försöker ta sig in till USA. Hela 23 procent av Mexikos befolkning bor i dag i Förenta Staterna och *hispanos* utgör en allt större del av de boende i landet: till exempel 52 procent av befolkningen i Kalifornien.

I en enkätundersökning nyligen i Nicaragua sa tre av fem intervjuade att de skulle emigrera om de bara kunde, men allt färre får

”Kritiken mot frihandelsavtalet CAFTA är omfattande, för många fruktar att subventionerade amerikanska jordbruksprodukter kommer att leda till massiv utslagning av små och medelstora lantbrukare.”

FOTO: VFSN-ARKIV

chansen att lagligt flytta till USA eller Costa Rica, där den helt övervägande delen utvandrade nicaraguaner bor och arbetar. Den förestående liberaliseringen av de Centralamerikanska ekonomierna ger bara ökad frihet åt företagen, medan genomsnittsmänniskan berövas makt och blir alltmer inlåst i det nationalstatliga fattigdomsreservatet.

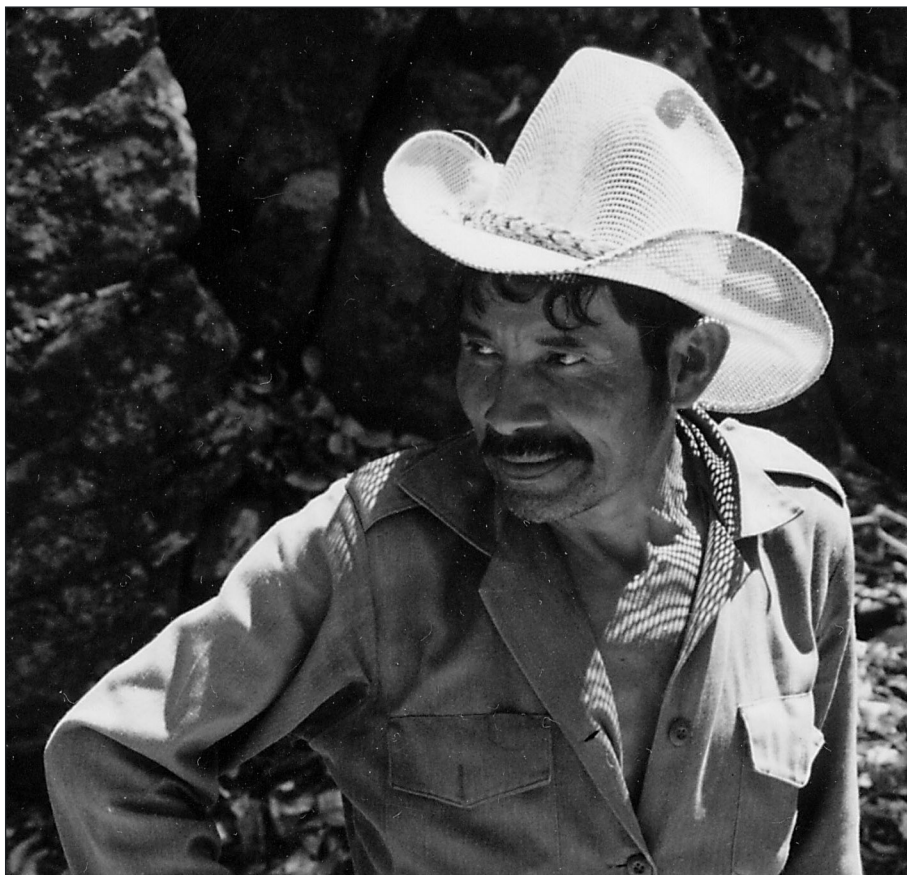
Två miljoner i fattigdom

Drygt två miljoner nicaraguaner lever i fattigdom enligt FN. I stället för att emigrera förväntas nicaraguanerna att förtjäna sitt uppehälle i någon av de många frizonsfabrikerna (*maquiladoras*), som främst ägs av asiater och amerikaner, och nästan helt och hållet producerar för USA-marknaden. Genom handelsliberaliseringen kommer det att strömma in billiga baslivsmedel och ännu mer kapitalvaror, som delvis kan betalas med export av kaffe och kött. De som kommer att göras överflödiga på landsbygden blir tvungna att ta de arbeten som erbjuds, bland annat på någon av de 70 *maquiladoras*, med 60 000 anställda, runt omkring i landet. Där till exempel en sömerska tjänar mindre än 1 000 kronor i månaden. Det nya frihandelsavtalet, som Bolaños regering skrev på i januari, kommer kanske historien att jämföra med spanjorernas ödeläggelse av landet för 500 år sedan.

Förra året var jag ansvarig för ett skolutbyte från La Dalia till Göteborg, vilket var ett svarsbesök på ett tidigare besök från Angeredsgymnasiet. Trots att nicaraguanerna enbart skulle passera USA som transitpassagerare var de alla tvungna att ansöka om amerikanskt visum, till en kostnad av 100 dollar per person. Pengarna betalades in på banken och de fick ett datum och tid för intervjun på amerikanska ambassaden, omöjligt att påverka eftersom den fastställdes av en dator. De skulle infinna sig klockan nio på morgonen trots att de bodde långt från Managua och med dåliga kommunikationer. För att kunna vara där i tid påbörjade de sin resa en dag innan. VFSN hade försett dem med inbjudan från Sverige och med resebyråns platsbokning.

En av de sex ungdomarna fick inte sitt visum och förlorade de inbetalade pengarna. Motiveringen var att han inte kunde styrka att han inte hade för avsikt att stanna i USA. Dessutom skrevs in i passet att han inte har rätt att söka amerikanskt visum under ett års tid.

Rutin är att innan nicaraguanerna stiger på planet i Managua så samlar flygbolaget in deras pass, som de får tillbaka när de landar i Europa. När de kommer till Miami är regeln att alla transitpassagerare blir inlåsta i en stor

”Emigrerade *hispanos* fyller en omistlig roll för sina hemländers ekonomier. De pengar som nicaraguaner skickar hem står för 35 procent av landets utländska valuta, viktigare än det internationella biståndet.” FOTO: METTE SUNNERGREN

sal och aldrig får chansen att komma utanför flygplatsen eller blandas med andra passagerare. Trots alla säkerhetsåtgärder ansåg man tydligen från den konsulära avdelningen på amerikanska ambassaden att den unge utbytare skulle kunna bli en presumtiv illegal invandrare. För att ytterligare öka spänningen i reseplaneringen kan man inte riskera att köpa flygbiljetter om inte visumet är klart och det blir inte lättare av att stora bolag, som det spanska Iberia, enbart erbjuder biljettreservationer för fem dagar, sedan måste man köpa biljetten eller släppa den.

Hitta andra resvägar

När den unge nicaraguanen inte kunde resa tillsammans med de andra beslöt vi oss för att hitta andra resvägar ut ur landet, även om det skulle innebära merkostnader. Det visade sig att resebyrå i Managua hade mängder av resenärer som fick avslag på transitvisa till USA, så två alternativ gavs oss: via Havanna till en kostnad av mer än 2 000 dollar eller Caracas till en kostnad av 1 600 dollar, cirka 500–600 dollar mer än vad den vanliga rutten via USA kostar. Vi valde det senare alternativet och hans resväg gick snabbare än för de fem kamraterna. Inget centralameri-

kanskt land har längre direktflyg till Europa.

Den hårdnande amerikanska visumpolitiken är både en följd av den 11 september och ett försök till hermetisk tillslutning av landets gränser samt ett hinder för fortsatt latinsk massinvandring. ”Vi vill sälja våra produkter till er, kanske ge er arbete i våra fabriker i era hemländer, men kom för fan inte hit!”

När jag till sommaren ska flytta tillbaka till Sverige, tillsammans med min nicaraguanske sambo om Migrationsverket så vill, hade jag helst velat att vi åkte en annan väg än den över Houston eller Miami, men då inte ekonomin tillåter det får det alternativet vila. Det är inte bara osäkerheten över om han ska få ett transitvisum som fått mig att leta efter andra färdvägar, utan det känns pinsamt och sorgligt att vi ska bli så olika behandlade, han fräntagen passet och en förnedrande visumprocedur, medan jag som EU-medborgare slipper allt detta.

Jag är inte mot frihet och rörlighet, men den ekonomiska integrationen i Centralamerika gynnar nästan enbart de stora internationella företagen, medan den vanliga människan har allt att förlora på eliternas samförstånd om handel och utveckling.

Mats Carlsson

VFSN-koordinatör i Estelí

SOME RIGHTS RESERVED

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-No Derivative Works 2.5 Sweden License. To view a copy of this license, visit creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/